

Utdrag ur: Per-Johan Ödman och Mats Hayen, *Främlingar i vardagen. Liv och pedagogik på Stora Barnhuset i Stockholm på 1700-talet*, Stockholmia Förlag 2004

Om barnhusbarnet Carl Fredrik Sundblad

Född: Omkring 1747.

Carl Fredrik inkom till barnhuset den 20 december 1755. Vilka hans föräldrar var är okänt.

Efter nästan tre års vistelse skrevs han ut till klädfabrikören Leonard Pinckhardt. Där skulle han arbeta under dennes mästare Daniel Drinhausen.

Året 1761 hamnade den då 14-åriga klädmakarlärlingen i en mäktig dragkamp mellan hans två överordnade, de ovannämnda Pinckhardt och Drinhausen. Och det var han själv som var objektet för deras tvist. Målet började den 5 maj 1761 inför hall- och manufakturrätten i Stockholm. I protokollet kan vi kan läsa: "Fabrikören Pinckhardt hade begärt kallelse på klädmakaren mästare Drinhausen, vilken förut hade stått under hans förlag, [för] att åter bekomma en lärling Carl Fredrik Sundblad, som Drinhausen tillika med de övriga lärogossarna ifrån Pinckhardt med sig borttagit". Bakgrunden var att Drinhausen startat en egen manufaktur i Södertälje och tagit med sig sina lärlingar dit. Pinckhardt anförde som sitt skäl för att få tillbaka lärlingen att det var han som utkvitterat pojken från barnhuset. Vid det tillfället hade han skriftligen lovat att draga försorg om dennes undervisning och nödiga skötsel, ett löfte han inte kunde uppfylla om pojken skulle tillåtas bli kvar hos Drinhausen. Denne ansåg å sin sida att rätten till pojkens arbete tillhörde honom. Detta på grund av att det var han som hållit honom med mat och kläder. Rätten gick emellertid vid detta sammanträde på Pinckhardts linje och gav honom rätt att återfå Sundblad.

Men Drinhausen var inte alls nöjd med utslaget. Han värderade uppenbarligen pojken så mycket att han ansåg det vara värt att ta strid för honom. Den 2 juni 1761 upplästes hans besvär över hall- och manufakturrättens dom i Kungl. Kommerskollegiet. De skäl han lade fram ändring av domen är av flera skäl intressanta, varför de kan citeras in extenso: "Så bör jag nu till vinnande av ändring [av domen] anförä; att icke herr Pinckhardt utan jag tagit gossen från barnhuset, och att fast herr Pinckhardt, såsom av barnhusets föreståndare [varande] mera känd än jag, givit dess försäkran om gossens skötsel, så mycket mindre kan medföra någon rättighet för honom till gossen, som utom det att Herr Pinckhardt hittills icke i minsta måtto fullgjort denna sin försäkran, så har Herr Pinckhardt i sin räkning påfört mig 6 daler kopparmynt som vid gossens uttagande ifrån barnhuset blivit betalade, och vad beträffar dess senare av hallrätten brukade skälet, så lärer det utan någon påminnelse nog samt vara bekant, att en gosse vid klädesfabrikerna icke kan på långt när, med sitt arbete förtjäna sina kläder och underhåll". Som sista skäl angav han att det var han som skrivit in lärlingen vid hall- och manufakturrätten. Tillsammans med Drinhausens besvär finns i kommerskollegiets arkiv även hall- och manufakturrättens samt Pinckhardts inlagor. Rätten menade i sin inlaga, som tidigare, att Pinckhardt av Drinhausen förhindrats att fullgöra sitt löfte till barnhuset. Vidare menade man att eftersom "fabrikernas kringspridande i rikets städer utom Stockholm, egentligen ha sin grund uti folkbristen här i staden, samt den trängsel som här är om nödiga arbetare vid fabrikerna", så bidrog Drinhausen med sitt handlande till denna negativa utveckling. Pinckhardt koncentrerade sig i sin inlaga på Drinhausens påstående att det var denne som tagit ut pojken från barnhuset. Sorgligt nog vet vi inte utgången av detta mål. Kommerskollegiets domslut har inte bevarats.

Men vi vet hur det gick i verkligheten. I mantalslängden över Södertälje stad kan vi se att Carl Fredrik Sundblad blev kvar hos Drinhausen. Från och med hösten 1761 till och med hösten 1771 finns han antecknad under Drinhausens klädmanufaktur. Och 1766 antecknades han för första gången som gesäll. Han var då 19 år.

1772 flyttade Drinhausen sin manufaktur till Stockholm, varvid Sundblad följde med. Den nya manufakturen förlades till Stora Skinnarviksgatan, i närheten av den lilla sjön Zinkensdamm på Södermalm.

I en förteckning över sina arbetare, vilken Daniel Drinhausen lämnade in till hall- och manufakturrätten 1773, finns Carl Fredrik Sundblad antecknad tillsammans med en hustru, Lisa, och en dotter, Sara Catharina. Det har inte gått att fastställa när de gifte sig. Inte heller om den sexåriga dottern var mannens eget barn, eller ett styvbarn. Carl Fredrik Sundblad var vid förteckningstillfället 26, hans hustru 38, och dottern, enligt en senare källa, 6 år gammal. I mantalslängderna över Södertälje stad från slutet av 1760-talet och början av 1770-talet, finns ingen hustru och inget barn antecknat tillsammans med Carl Fredrik Sundblad. Hustrun uppgavs vid sin död ha efternamnet Andersdotter.

I manufakturen på Skinnarviksgatan arbetade vid mitten av 1770-talet fabrikören själv och hans två söner, gesällen Sundblad, en lärling och fyra spinnerskor.

Den 28 november 1775 födde Lisa en son, Johan. För honom beviljades de året efter ett månadsunderhåll på sex daler kopparmynt av Politikollegiet. Han verkar dock inte ha överlevt. I Drinhausens förteckning över sina arbetare från 1778 finns bara dottern Sara, 11 år, antecknad vid familjen.

1779 hade Drinhausens styrka av arbetare vuxit till två gesäller, tre melerare, två lärlingar och sex spinnerskor. Tio år senare hade kadern av arbetare uppnått ett antal av 77 personer. Den 8 juni 1788 hade dock den gamle fabrikören dött och rörelsen övertogs av den äldste sonen, Johan Daniel Drinhausen. Carl Fredrik Sundblad arbetade fortfarande kvar men hade flyttat ur ur mästartens hushåll. Tillsammans med sin hustru bodde han på Högbergsgatan, några kvarter från manufakturen. Dottern fanns då inte längre hos dem. Hennes öde är okänt.

Den 19 april 1790 dog hans hustru av hetsig sjuka. Själv fortsatte han vid Drinhausens manufaktur ända fram till 1796, då Johan Daniel Drinhausen gjorde konkurs.

1799 hade han fått anställning som skrubblare vid kanslisten Jacob Bråviks manufaktur. Den låg på Stora Bondegatan, i närheten av Nytorget på Södermalm. Åtta år senare var han fortfarande kvar hos Bråvik. Manufakturen låg kvar på samma gata som förut, Stora Bondegatan, men hade flyttat till dess ände vid Danvikstull. 1807 slutade han hos Bråvik, vilken lade ner sin manufaktur det året, och tog plats som skrubblare hos fabrikören Levin. Dennes manufaktur låg på Barnängsgatan. Där blev han kvar åtminstone ett år.

Efter 1809 har inga vidare uppgifter om Carl Fredrik Sundblad kunnat grävas fram. Han blev minst 62 år gammal.

Kända yrkestilar: Klädmakarlärling 1758–1765, klädmakargesäll 1766–1795, skrubblare 1799–1809.

Gift: Ja.

Död: Okänt datum (högsta kända ålder 62 år).